

Радинський Сергій
кандидат економічних наук
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Радинська Софія
студентка 1 курсу
Університет інформаційних технологій та менеджменту
м. Жешув, Польща

Sergii Radynskyi
PhD (Economics)
Associate Professor of the Economics and Finance Department
Ternopil National Technical University Ivan Puluj
Ternopil, Ukraine
Sofiya Radynska
1st- year Student
University of Information Technologies and Management
Rzeszów, Poland

РЕЛОКАЦІЯ БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ІЗ РФ BUSINESS RELOCATION IN UKRAINE IN THE CONDITIONS OF WAR WITH RUSSIA

З початком повномасштабної війни РФ проти України підприємства зіткнулися з необхідністю переміщення бізнесу з небезпечних регіонів. Ще навіть у даний час підприємства шукають можливості, щоб врятувати свій бізнес від воєнних дій та мати можливість для подальшої успішної роботи та власного розвитку.

У деяких випадках вони переїжджають до інших областей, у інших випадках покидають країну перекидаючи свій бізнес та активи у зарубіжні країни (Польща, Німеччина, Литва, Естонія, Бельгія, Франція). Хоча частина підприємств і переїхала за кордон, проте більшість обрали для розташування області західної України: Львівську (24,6% релокованих підприємств), Закарпатську (16,1%) та Чернівецьку (11,4%). Ця частина нашої країни швидко перетворилася на нове економічне серце України з більш ніж 200 релокованими підприємствами, які виробляють майже все, включаючи фарбу, будівельні матеріали та запчастини для електромобілів.

Переміщення підприємств вважається однією з найновіших і поки що маловивчених проблем в Україні. Адже хто б міг подумати, що такі злочинні дії можливі в 21 столітті? Тому деяким компаніям довелося, не гаючи часу, замислитися над зміною території ведення бізнесу, щоб успішно продовжувати свою діяльність. Необхідність та можливість переміщення бізнесу через військові дії в Україні визначили специфіку та актуальність цього дослідження.

24 лютого 2022 року низка українських підприємств припинила роботу через неможливість здійснювати свою діяльність, значні збитки та втрати. Інші підрозділи підприємств розробили стратегічні плани подальшої роботи своїх підприємств. Одним із варіантів забезпечення безперервності бізнесу стала релокація підприємства. Релокація або релокації (англ. relocate, relocation - переміщення, переселення) - це переміщення підприємства в інший регіон в межах національних кордонів однієї країни або за кордон.

Існує три стимули для переїзду за кордон:

- кризові ситуації: коли підприємство з якихось причин не може продовжувати свою виробничу діяльність і потребує пошуку іншого місця, де зможе продовжити свою діяльність;
- створення юридичної особи в більш стабільній юрисдикції;
- перспектива отримання ситуації, коли Україна є країною-кандидатом на членство в

ЄС або може стати членом ЄС.

У зв'язку з такою ситуацією, підприємці з регіонів, де наразі відбуваються активні бойові дії і де підтримується високий рівень безпеки, намагаються перенести свої виробничі потужності або закордон або ж в західні регіони України. Саме тому переміщення підприємств на Західну Україну стає все більш популярним. Віддаленість від конфліктів та кордону з РФ є основною причиною такого вибору.

Наразі процедура переміщення виробництва у безпечніші регіони регулюється Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 березня 2022 року № 246-р «Про затвердження плану першочергових заходів щодо переміщення у разі потреби виробничих потужностей підприємств з районів, де відбуваються конфлікти та/або існує загроза їх виникнення, у безпечніші регіони». Регуляторний акт. Цей нормативно-правовий акт визначає чіткий перелік з 13 спільних дій, які мають здійснити органи державної влади для забезпечення переміщення підприємств з територій, що постраждали від бойових дій [1].

Крім того, з середини березня 2022 року Міністерство економіки України реалізує програму переміщення підприємств [2], спрямовану на підприємства, розташовані в регіонах, де відбувалися активні бойові дії або існувала чи продовжує існувати серйозна загроза активних бойових дій. Пріоритет надається стратегічним підприємствам та підприємствам, що виробляють товари першої необхідності. Програма переміщення поширюється на малі, середні та великі підприємства, розташовані в зонах підвищеного ризику (зони бойових дій, прифронтові території), а перевезення вантажів здійснюється безкоштовно. Існують пріоритети в цьому процесі, і першими, хто отримає таку допомогу, є підприємства, що мають стратегічне значення для держави, а також підприємства, що виробляють товари першої необхідності (продукти харчування, хліб тощо) для військових та цивільного населення.

У відповідності до програми, підприємства зможуть переїхати до дев'яти областей - Вінницької, Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської, Хмельницької та Чернівецької, а також деяких південних районів Волинської та Рівненської областей. Україна також запустила онлайн-платформу Work4UA, яка допомагає бізнесу залишатися в бізнесі.

Проект «Робота для перемоги», започаткований з метою розбудови економічного тилу та фронту України, має на меті зібрати фінансову підтримку для українських суб'єктів бізнесу від громадян, підприємств та організацій в Україні та за її межами.

Переваги релокування бізнесу у воєнний час можна підсумувати наступним чином:

- збереження бізнесу та подальша підтримка національної економіки;
- підприємці, які переїжджають, можуть продовжувати займатися улюбленою справою, отримувати дохід і сплачувати податки;
- перспективи для розширення бізнесу;
- відсутність перебоїв у роботі, оскільки сервери можуть бути розміщені в безпечному місці;
- сприятливі умови для зміни сфери діяльності для задоволення споживчого попиту на новому місці.

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що під час підприємництво почало переносити свій бізнес в інші місця в пошуках безпечних локацій. Цей захід отримав назву релокація. У перший місяць ескалації 19% українських підприємств перемістили свої офіси та виробничі потужності, тоді як 81% залишилися на місці. Згодом деякі з них повернулися, але в незначній кількості. Підприємці побачили нові можливості для розвитку та розширення і продовжували працювати в безпечних районах. Найважливішим привілеєм переїзду є забезпечення людей роботою та можливістю заробляти гроші, а також наповнення української скарбниці (бюджету) податками.

Перелік використаних джерел:

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану невідкладних заходів з переміщення у разі потреби виробничих потужностей суб'єктів господарювання з територій, де ведуться бойові

дії та/або є загроза бойових дій, на безпечну територію» від 25 березня 2022 р. № 246-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2022-%D1%80> (дата звернення до ресурсу 15.10.2023 р.).

2. Програма релокації підприємств. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv> (дата звернення до ресурсу 15.10.2023 р.).

УДК 336

Смачило Лілія

студентка групи ПФМ-61

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Письменний Віталій

доктор економічних наук, доцент

професор кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Liliia Smachylo

Student of PFm-61 group

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Vitalii Pysmennyi

Doctor of Sciences (Economics), Docent

Professor of the Economics and Finance Department

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

МОДЕЛЮВАННЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ КРИЗ BUSINESS SIMULATION IN CRISIS CONDITIONS

Бізнес є динамічною складною системою, що постійно розвивається, і в своїй більшості, під впливом різноманітних зовнішніх факторів (обставин, ситуацій, подій тощо). Тому, даний момент є важливою складовою забезпечення такого розвитку, який потрібно враховувати при плануванні та прогнозуванні власне бізнес-середовища функціонування підприємництва в цілому, включаючи бізнес-комунікації, бізнес-процеси та інші не менш важливі його компоненти. Крім цього, варто зазначити, що надзвичайно важливим, у даних умовах функціонування бізнесу, виступає, так звана, цифрова трансформація, що характеризує собою певний ключовий фактор успіху як для розвитку, так і підтримки сучасного бізнесу, особливо, за умов наявності різноманітних криз та кризових явищ (пандемія, війна, стихійні лиха та ін.). Адже, саме дана компонента й виступає тим головним фактором підтримки й адаптації бізнесу до загальних змін та до виникнення кардинально нових технологій, технологічних процесів, бізнес-процесів, системотехнік тощо. Й справді, на даний час, наявність цифрової трансформації є вкрай важливим елементом для підтримки, розвитку й забезпечення формування та створення як нових видів бізнесу, так і забезпечення потужної підтримки вже існуючого бізнесу в глобальних умовах неминучих змін. Можна вважати, що дійсно, саме доволі стрімкий розвиток цифрової трансформації і є хорошим фактором підтримки та розвитку бізнесу.

Важливим елементом щодо розвитку та підтримки бізнесу (підприємництва), особливо національного, є проведення ефективної оцінки його теперішнього стану та дослідження основних факторів, що здійснюють безпосередній вплив на нього, а також, на основі отриманих результатів, здійснення прогнозу із використанням процесу моделювання щодо визначення динаміки рівня його бізнес-активності на майбутнє, що якраз і враховуватиме оцінку впливу різноманітних зовнішніх факторів та значно сприятиме формуванню, реалізації, координації та вдосконаленню (адаптації) оптимальної загальної